

EPK sinoči

NIKOLI VEČ NE BOM GOVORILA O VOJNI

I WILL NEVER TALK ABOUT THE WAR AGAIN
JA VIŠE NIKADA NEČU PRIČATI O RATU

8. 6. - 30. 8. 2012

Plakat na MTB-jevi propadli zgradbi - zgodba o travmi, neki drugi, ne balkanski (Marko Vanovšek)

"Islamska teroristka" na razstavi

Nikoli več ne bom govoril(a) o vojni, multimedijski projekt umetnikov iz Srbije, Hrvaške, BiH in Rusije od sinoči vznemirja

MELITA FORSTNERIČ HAJNŠEK

Nikoli več ne bom govoril(a) o vojni, je osrednja mednarodna razstava, ki jo je Kibla pripravila letos v okviru EPK. Odprta je od sinoči do 30. avgusta. Prizorišča so KIBLA v Narodnem domu Maribor in KIT na Glavnem trgu 14. Sodelujejo umetniki iz Hrvaške, BiH, Srbije in Rusije: Lana Čmajčanin, kolektiv Chto Delat?, Igor Grubić, Adela Jušić, Nikolaj Olejnikov, Shadow Museum/Jaroslav Supek, Alma Suljević. Kurator je Vladan Jeremić.

Rdeča nit razstave je kritična družbena analiza ter pričevanja nasilja in travm v povezavi z nedavnimi vojnami v deželah bivše Jugoslavije.

Razstava se sprašuje, ali lahko sodobna umetniška praksa najde jezik, s katerim bi bilo mogoče v političnem smislu govoriti o individualnih in kolektivnih vojnih ter povojnih izkušnjah, brez prizvoka eksotizacije in brez klišejev? Ali je možno najti primerno umetniško formulo in ali je zmeraj potrebno, da je v procesu razumevanja prisotna empatija? Tišina in amnezija sta najpogostejši reakciji na travmo, zato tudi umetnost ostaja nema, s tem ko uporablja samo simbolni jezik podob in zvokov ter ostaja v polju meditacije in simbolizma?

Zgodbe o vojni in drugačnosti

Naslov razstave je navdihnil video performans Nikoli več ne bom govorila o vojni sarajevskih umetnic Adele Jušić in Lane Čmajčanin. Za svojo nedavno zvočno instalacijo Bedtime Stories (Zgodbe za lahko noč) sta zbrali zgodbe o življenju med 1395-dnevno okupacijo Sarajeva, ko so ljudje iskali zavetje pred granatami v tesnih kletih mestnih stavb.

V zadnjem desetletju so spodleteli številni poskusi organizacije Parad ponosa v Beogradu in Zagrebu, tisti »uspešni« pa so bili izvedeni pod ostrim nadzorom policije. V Beogradu so leta 2001 skupine fašistov, klerikalnih nacionalistov in nogometnih huliganov napadle parado in pri tem poškodovale veliko število ljudi. V svoji dvo-kanalni video instalaciji East Side Story (Zgodba z vzhodne strani) se zagrebški umetnik Igor Grubić dotika vprašanja pravic spolnih manjšin v družbah, ki kažejo nasilne reakcije na kakršnokoli drugačnost.

S kontinuiranim performansom Holy Warriorress (Sveta bojevnica) po-

stavlja Alma Suljević, ki je tudi sama izkusila vojno na Balkanu in genocid bošnjaških muslimanov, izziv islamofobičnemu stanju zahodnih družb ter nas spominja na posledice takšne sovražnosti. Včeraj med šesto in deseto uro je odeta v burko in z "eksplozivom" na telesu hodila po mestnih ulicah in izzivala islamofobična čustva katolikov ter svarila na posledice takšnih sovražnosti in predsodkov.

Shadow Museum predstavlja izvedbo performansa I Slept Under the Photos of Killed in the Wars in former Yugoslavia (Spal sem pod fotografijami ubitih v vojnah bivše Jugoslavije) vojvodinskega avtorja Jaroslava Supka (1952-2009). Namesto tišine je umetnik prevzel odgovornost. Njegovo sporočilo je univerzalno in konkretno, resnično in očitno.

V svoji najnovejši poslikavi The Years of the Bonecrusher Queen (Leta kraljice drobilcev kosti), razvije Nikolaj Olejnikov, umetnik iz Moskve, mešančijo situacij in podob, povezanih z zgodovinsko kronologijo z vojno povezanih dogodkov v bivši Jugoslaviji. Prav tako skuša na nov način osvetliti mračno vlogo mednarodnih akterjev v tej vojni. Nova zidna poslikava je ustvarjena posebej za razstavo v Mariboru.

Film Partisan Songspiel: Belgrade Story je drugi v seriji mjuziklov avtorjev ruskega kolektiva Chto delat? Prizorišče je v zapuščenih tovarni iz 19. stoletja, zgodba pa se nanaša na resnične dogodke v Srbiji leta 2009, ki jih prenese v bolj univerzalen mjuzikl o zatiralcih in zatiranih.

Vladan Jeremić je beograjski kurator, letnik 1975. V svoji kuratorski in umetniški praksi raziskuje presečišče med sodobno umetnostjo in političnim aktivizmom. Sodeluje z Rene Radle v umetniškem dvojcu.

Skupaj sta ustanovila Biro Beograd, združenje, ki zagotavlja platformo za kritično prakso, segajočo preko meja konvencionalnih oblik sodobne umetnosti, kulturnega in družbenega raziskovanja ali političnega aktivizma.

"Posebno edicijo našega projekta, ki traja že nekaj let, smo pripravili za Maribor in Kiblo," pove kurator Jeremić, obsega intervencijo v javni prostor, performanse Alme Suljević, ki je bil sinoči po mestu, zelo vidna intervencija, ob tem pa so še različni filmi, videi, stenske instalacije, vse skupaj zelo raznolik umetniški jezik. S to razpršenostjo smo hoteli poudariti povojne travme naših posttotalitarnih družb. Generacijsko smo si relativno blizu, sam sem med vojno bil osemnajstleten in trudil sem se, da me niso rekrutirali. Bile so nevladne organizacije, ki so mi svetovale in uspelo mi je, da sem se izognil vpoklicu. Vsako leto sem hodil na medicinske poglede in moj državljanski protest zoper vojno

je bila moja 'nesposobnost' za služenje vojaškega roka. Nisem bil edini v Beogradu, ki je to delal, a mnogi žal niso vedeli za to pravno možnost in vpoklicali so jih, največ iz južne Srbije in Kosova.

Pred šestimi leti sem začel delati z Lano, Adelo in Almo, ki imajo za seboj najhujšo vojno izkušnjo, izgubile so svoje najbližje. Umetnice so svojo osebno izkušnjo trasformirale v umetniško sporočilo.

Umetnost na propadli zgradbi propadlega podjetja

"Specifičnost projekta je, da kontekstualizira politične, socialne in ekonomske vidike vojne. Nekdanji konflikt hočejo perpetuirati samo zato, da se bo ekonomska pozicija zadržala. Kot je v Palestini konflikt permanenten, je bojazen, da bo tako ostalo tudi na teh prostorih," pravi Jeremić. Dejan Pestotnik iz vodstva Kible pa dodaja, da je "Evropa danes v popolni krizi, zaslužnjena s strani finančnih institucij. In ni naključje, da največje umetniško delo razstave visi na propadlem objektu propadlega podjetja MTB v mestu.

Kaj je center travme? Za mesto Maribor je ta čas to razveljavljen razpis, kar je povzročilo hude probleme vseh producentov, umetnikov, institucij v času, ko umetnost in kultura v Mariboru edina integrirata biznis. Kar ne uspeva gospodarstvu in bankam, uspeva umetnosti. Zato je absurd absurda zmagovalnemu konju porezati noge. Umetnosti je treba v mestu pustiti, da dela, ker dela zelo uspešno," pravi Pestotnik. "Projekt ima resno sporočilo zoper čedalje večjo nestrpnost: ne sramujte se - islama, gejevstva ..." sintetizira razstavo Jeremić in razmišlja o Mariboru kot EPK in beograjski kandidaturi 2020: "EPK je politični projekt in plod politične igre, in prav tako mora biti spremljan s takimi dogodki, kot je naša razstava. Večina drugih dogodkov, ki se realizirajo v okviru EPK, je malo 'lažjih not', zato mi toliko bolj vztrajamo na vzbujanju refleksije o postvojni travmi. Pozivamo k razbremenitvi stereotipov in skušamo preizprašati vse glavne vzroke vojne. Je bila to neoliberalna ideologija, ekonomska kriza z ekstremno nacionalističnimi znamenji? Mi ne iščemo krivca, vlečemo pa vzporednice z današnjostjo in raziskujemo meje.

Nikolaj Olejnikov iz Moskve razstavlja poslikavo, kjer osvetljuje na nov način mračno vlogo mednarodnih akterjev v balkanski vojni, recimo Tudjmana, Madeline Allbright ... "Sprašujem se, kaj dehumanizira človeška bitja. Balkanska vojna je bila vsesplošna tragedija, ključno pa je, da v Rusiji nismo prepoznali v času razsežnosti te vojne. Zato danes skušam s svojimi poslikavami zaščititi vsak centimeter naših življenj in svobode vsakogar izmed nas."